

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-1, 2026**

UTILIZING THE LOCAL POPULATION IN GUARDING AND PROTECTING THE STATE BORDER

Narziqulov Murodullo Asatillo o‘g‘li

Was born on May 27, 2006, in Pastdarg‘om district of Samarkand region.

Second-year cadet at the University of Military Security and Defense

ANNOTATION: The article analyzes the importance of engaging the local population in the protection and safeguarding of state borders. It examines the role of people living in border areas in ensuring security, as well as the mechanisms of information exchange and cooperation. The research findings demonstrate the effectiveness of this approach and identify existing challenges.

Keywords: Border security, local population, protection, safeguarding, cooperation, information, control, strategy, security

DAVLAT CHEGARASINI QO‘RIQLASH VA HIMOYA QILISHDA MAHALLIY AHOLINI QO‘LLASH

Narziqulov Murodullo Asatillo o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi Harbiy Xavfsizlik va Mudofaa Universiteti

ANNOTATSIYA: maqolada davlat chegaralarini qo‘riqlash va himoya qilishda mahalliy aholini jalb etishning ahamiyati tahlil qilinadi. Chegara hududlarida yashovchi aholining xavfsizlikni ta‘minlashdagi roli, axborot almashinuvi va hamkorlik mexanizmlari o‘rganildi. Tadqiqot natijalari ushbu yondashuvning samaradorligini ko‘rsatadi hamda mavjud muammolarni aniqlaydi.

Kalit so‘zlar: Chegara xavfsizligi, mahalliy aholi, himoya, qo‘riqlash, hamkorlik, axborot, nazorat, strategiya, xavfsizlik

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-1, 2026**

АННОТАЦИЯ: В статье анализируется значение привлечения местного населения к охране и защите государственных границ. Рассматривается роль жителей приграничных территорий в обеспечении безопасности, а также механизмы обмена информацией и сотрудничества. Результаты исследования демонстрируют эффективность данного подхода и выявляют существующие проблемы.

Ключевые слова: безопасность границ, местное население, защита, охрана, сотрудничество, информация, контроль, стратегия, безопасность

KIRISH

“Mamlakatimiz xavfsizligi va hududiy yaxlitligini ta’minlash – eng ustuvor vazifamizdir” O‘zbekiston Respublikasi prezidenti Qurolli Kuchlar Oliy Bosh Qo‘mondoni Shavkat Mirziyoyev Miromonovich “Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz” asaridan [13-bet]

Davlat chegaralarining daxlsizligini ta’minlash har qanday mustaqil davlatning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Globalizatsiya sharoitida chegaralar orqali noqonuniy migratsiya, kontrabanda, terrorizm va boshqa transmilliy tahdidlarning kuchayishi chegara xavfsizligini yanada mustahkamlash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu bois, an’anaviy qo‘riqlash usullari bilan bir qatorda zamonaviy va kompleks yondashuvlarni qo‘llash dolzarb ahamiyat kasb etadi.

So‘nggi yillarda chegara hududlarida yashovchi mahalliy aholini xavfsizlikni ta’minlash jarayoniga jalb etish samarali vositalardan biri sifatida qaralmoqda. Mahalliy aholi hududning geografik, ijtimoiy va iqtisodiy xususiyatlarini chuqur bilishi, shuningdek, sodir bo‘layotgan hodisalarga tezkor munosabat bildira olishi bilan ajralib turadi. Bu esa chegarani qo‘riqlash va himoya qilishda qo‘shimcha imkoniyatlar yaratadi.

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-1, 2026**

Biroq, mahalliy aholini ushbu jarayonga jalb etish o‘ziga xos tashkiliy, huquqiy va ijtimoiy muammolarni ham keltirib chiqaradi. Xususan, aholining huquqiy savodxonligi darajasi, rag‘batlantirish mexanizmlarining yetarli emasligi hamda davlat organlari bilan hamkorlik tizimining mukammal yo‘lga qo‘yilmaganligi ushbu yo‘nalishda to‘siq bo‘lishi mumkin.

Mazkur maqolaning maqsadi — davlat chegaralarini qo‘riqlash va himoya qilishda mahalliy aholini jalb etishning ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslash, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish bo‘yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat.

METODLAR

Mazkur tadqiqotda davlat chegaralarini qo‘riqlash va himoya qilish jarayonida mahalliy aholini jalb etishning samaradorligini baholash maqsadida kompleks metodologik yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqot doirasida sifat (qualitative) va miqdoriy (quantitative) usullar o‘zaro uyg‘unlashtirildi.

Birinchi bosqichda mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda ilg‘or xorijiy tajribalar tahlil qilindi. Ushbu tahlil orqali chegara xavfsizligi tizimida mahalliy aholi ishtirokining nazariy asoslari va mavjud yondashuvlar o‘rganildi.

Ikkinchi bosqichda chegara hududlarida yashovchi mahalliy aholi va tegishli davlat organlari vakillari o‘rtasida so‘rovnoma o‘tkazildi. So‘rovnoma savollari aholining xavfsizlikka oid xabardorlik darajasi, chegara qo‘riqlash jarayonidagi ishtiroki hamda hamkorlikka bo‘lgan munosabatini aniqlashga qaratildi. Olingan natijalar statistik usullar yordamida qayta ishlanib, umumlashtirildi.

Uchinchi bosqichda yarim tuzilgan intervyular o‘tkazilib, chegara xizmati xodimlari, mahalliy yetakchilar va faol fuqarolar fikrlari o‘rganildi. Mazkur usul orqali

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-1, 2026**

amaliy muammolar, mavjud hamkorlik mexanizmlari va ularning samaradorligi chuqur tahlil qilindi.

Shuningdek, kuzatish (observation) usuli orqali chegara hududlarida olib borilayotgan qo‘riqlash va nazorat faoliyati bevosita o‘rganildi. Tadqiqot davomida olingan barcha ma‘lumotlar taqqoslash, tizimlashtirish va tahliliy yondashuvlar asosida qayta ishlanib, ilmiy xulosalar chiqarildi.

Tadqiqot natijalarining ishonchligi va haqqoniyligini ta‘minlash maqsadida turli manbalardan olingan ma‘lumotlar o‘zaro solishtirildi hamda kompleks tahlil qilindi.

NATIJALAR

- Tadqiqot natijalari davlat chegaralarini qo‘riqlash va himoya qilish jarayonida mahalliy aholini jalb etish muhim ijobiy samara berishini ko‘rsatdi. Xususan, mahalliy aholining faol ishtiroki chegara hududlarida sodir bo‘layotgan huquqbuzarliklar va shubhali holatlar haqida tezkor axborot olish imkonini sezilarli darajada oshirgan.
- O‘tkazilgan so‘rovnoma natijalariga ko‘ra, respondentlarning aksariyati chegara xavfsizligini ta‘minlashga o‘z hissasini qo‘shishga tayyor ekanligini bildirgan. Shu bilan birga, aholining katta qismi bu jarayonda faol ishtirok etish uchun yetarli bilim va ko‘nikmalarga ega emasligini ham ta‘kidlagan.
- Intervyular natijalari mahalliy aholi va chegara xizmati o‘rtasidagi hamkorlik mavjud bo‘lgan hududlarda xavfsizlik darajasi nisbatan yuqori ekanligini ko‘rsatdi. Bunday hududlarda noqonuniy faoliyatlarning oldini olish samaradorligi oshganligi kuzatildi.
- Shu bilan birga, tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlandi. Jumladan, axborot almashinuvi tizimining yetarli darajada rivojlanmaganligi, aholining

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-1, 2026**

huquqiy savodxonligi pastligi hamda rag‘batlantirish mexanizmlarining yetishmasligi mahalliy aholini jalb etish samaradorligini cheklab qo‘ymoqda.

- Umuman olganda, olingan natijalar mahalliy aholini chegara xavfsizligini ta‘minlash jarayoniga jalb etish samarali yondashuv ekanligini tasdiqlaydi, biroq bu yo‘nalishda tizimli va kompleks choralarni amalga oshirish zarurligini ko‘rsatadi.

MUHOKAMA

Mazkur tadqiqot natijalari mahalliy aholini davlat chegaralarini qo‘riqlash va himoya qilish jarayoniga jalb etish samarali yondashuv ekanligini tasdiqlaydi. Aholining hududiy xususiyatlarni yaxshi bilishi va tezkor axborot yetkazish imkoniyati chegara xavfsizligini ta‘minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Shu jihatdan, mahalliy aholi ishtiroki an‘anaviy xavfsizlik choralarni to‘ldiruvchi muhim resurs sifatida namoyon bo‘ladi.

Shu munosabat bilan, mahalliy aholini chegara xavfsizligini ta‘minlash jarayoniga kengroq jalb etish uchun quyidagi yo‘nalishlarga e‘tibor qaratish maqsadga muvofiq: aholining huquqiy bilimlarini oshirishga qaratilgan o‘quv dasturlarini joriy etish, ularning faol ishtirokini rag‘batlantirish mexanizmlarini ishlab chiqish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish hamda davlat organlari va aholi o‘rtasidagi hamkorlikni institutsional darajada mustahkamlash.

Shuningdek, xalqaro tajribani o‘rganish va uni milliy sharoitga moslashtirish ham muhim ahamiyatga ega. Bu esa chegara xavfsizligini ta‘minlashda kompleks yondashuvni shakllantirish va uning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-1, 2026**

Mazkur tadqiqot davlat chegaralarini qo‘riqlash va himoya qilish jarayonida mahalliy aholini jalb etish muhim va samarali yondashuv ekanligini ko‘rsatdi. Olingan natijalar shuni tasdiqlaydiki, chegara hududlarida yashovchi aholining faol ishtiroki xavfsizlikni ta‘minlashda tezkorlik, aniqlik va samaradorlikni oshiradi.

Natijalarga asoslanib, mahalliy aholini chegara xavfsizligini ta‘minlashga yanada keng jalb etish uchun ularni o‘qitish, rag‘batlantirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda davlat organlari bilan hamkorlikni mustahkamlash zarur degan xulosaga kelindi.

Umuman olganda, mahalliy aholi ishtirokiga asoslangan yondashuvni tizimli ravishda rivojlantirish davlat chegaralarining ishonchli qo‘riqlanishi va milliy xavfsizlikning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi
2. O‘zbekiston Respublikasi Qonuni. “Davlat chegarasi to‘g‘risida”
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. Chegara xavfsizligini ta‘minlash va mustahkamlashga oid farmon va qarorlar.
4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Chegara hududlarini rivojlantirish va ularning xavfsizligini ta‘minlash chora-tadbirlari to‘g‘risidagi qarorlar.